

מדינת ישראל
הכנסת

ש.פ.

פרוטוקול מס. 19 / ד'

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים, שהתקיימה ביום ג',
כ"ד בסיון תשי"ט - 30.6.59, בשעה 09.00.

נכחו - חברי הוועדה:

- מ. ארם - היו"ר
- ב. ארדיטי
- נ"צ הרצל
- ש. יוניצ'מן
- י. אסא
- י. כץ
- י. ניצני
- ד. נצר
- ר. צברי
- י.ש. רוזנברג
- ש. כפרי

מוזמנים:

מר חיים כהן - היועץ המשפטי
ד"ר לוטן - מנהל משרד הסעד.

בסדר-היום: חוק אימוץ ילדים, תשי"ט-1958.
(דיון על הסעיפים 1, 2 ו-3).

- - - - -

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. ארם:

הזמנתי את היועץ המשפטי, מר חיים כהן, משום

שהמשפטנים שובתים.

אתם מכירים את חוק אימוץ ילדים ואף השתתפתם
בוויכוח שהתנהל במליאת הכנסת. אני נותן את רשות הדיבור ליועץ המשפטי
על מנת להכניסנו למבוא של החוק.

רצוני לציין, כי אני רוצה להעביר את החוק הזה,
ויהי מה; אני מניח שאנו נתגבר על המכשולים שישנם בחוק אימוץ ילדים
ונקבלו עוד בכנסת הזאת.

מר חיים כהן:

אתם יודעים, מהקריאה הראשונה על החוק הזה, שמשרד המשפטים ישב על מדוכת חוק אימוץ ילדים 8 ואולי 9 שנים. הנוסח המונח לפניכם הוא כבר פרי של פשרה מפשרות שונות אשר בממשלה היינו צריכים לעשות עם השותפים, ושותפים לשעבר; ולא כל הדברים אשר מוצעים או קבועים בחוק הזה הם, בעיני, למשל, טובים או אידיאליים. אף על פי כן אני מציע, לוועדה, לקבל את החוק כפי שהוא מוצע פה.

אנחנו יכולים להיכנס לדיון עניני ביותר על הוראה מהוראות הסעיפים השונים המוצעים בחוק זה. אם יהיה דיון רגיל בהצעת חוק זו - וזה יהיה זה תלוי בכל שלבי הדיון - הרי אינני יכול להבטיח שחוק זה יתקבל בכנסת הזו, משום שהוא לא יסתיים עד אז.

בנהגים בקונגרס האמריקני להעביר, במשך החודש האחרון לישיבתו, ענינים בלתי מדוקדקים בכל סעיף וסעיף עד מושבו הבא. על כל פנים חושבני, כי דוקא חוק מסוג זה - אכן זהו חוק יחיד במינו - אשר, למעשה, בתי המשפט נוהגים כאילו והוא קיים; בתי המשפט נוהגים לתת מעד מתי שחוץ.

כדאי, אדוני היושב-ראש, להעביר את החוק כפי שהוא מוצע מבלי להיכנס בכל הענינים הסמונים בסעיפים השונים.

הורשיתי אתמול, ע"י הממשלה, להודיע לוועדה כי היא מוכנה להעמיד את השאלה כולה מחדש בפני הכנסת הרביעית, אם בצורה זו או אחרת.

י.ש. רוזנברג:

אינני מוכן לקבל את משאלתו של היועץ המשפטי, משום שחוק זה אילו לא היה קובע זכויות וחובות אנושיים, ולא פיסקליים - ואף אם היו פיסקליים - כי אז היינו מוכנים לרטרואקטיביות. בחוק זה אינני רואה שום אפשרות לזנו משום שבכל סעיף וסעיף יש נקודות חשובות שיכולות לשנות חיי אדם.

אני מוכן לקבל את הצעתו של היושב ראש - לקיים ישיבות דבות על מנת לסיים את החוק הזה. אני מחייב את החוק הזה, ואני אומר זאת באופן אישי ולא בשם סיעתי.

כולנו אשמים - הרג מאלה שהיו צנזר החוק הזה ואשר היה זה לשביעות רצונם - שטרם נתקבל חוק האימוץ. אולם, ישנה אפשרות אחרת - הכנסת יכולה לקבל איזה שהוא סעיף, ולקבוע את חוקיותו של אימוץ סתמי, ולהשאיר לכנסת הבאה את העקרונות. זאת אני אומר במקרה שלא תהיה אפשרות לסיים את החוק; זאת אפשר לקחת בחשבון.

לפני שניכנס לדיון, אני רוצה להביע את דעתי: קודם כל, אנו צריכים לשמוע את חוות דעתם של האנשים המטפלים בעניני האימוץ. אני מתכוון לגב' לייבוויץ ואולי גם ד"ר אפרת (ד"ר פירסט). אנשים אלה מכירים את הבעיות הללו די טוב, ולדעתי, הכרחי לשמוע אותם. נראה לי, כי אילו היה לנו דיון סקיף אתם על הכללים, על העקרונות, על הודעת האימוץ של הילד, על הגדרת הזכויות וכו' - לאחר שנחליט על כל מכלול הבעיות הללו, הרי כל הסעיפים המוצעים כאן יהיו בבחינת דבר של מה בכך. והיה, אם נעבור על סעיף סעיף, אנו ניתקל בכל הבעיות הללו.

מר חיים כהן:

מכיון שישנה דרישה לשמוע את אנשי משרד המעד, אני מבין שהדרישה נתקבלה על דעת היושב-ראש, אזי הייתי רוצה לבקש, אם אפשר, שתשמעו אותם ביום ג' הבא, משום שבאותו יום לא אוכל להיות פה. אולם, בדיון התחיקתי מוטב שאהיה נוכח.

ד. נצר:

אני מציעה שאנו ניכנס ישר לעבודה. רצוני לציין כי לא היה קל להשפיע שחוק זה יועבר לוועדת השירותים הציבורי - לא כל חברי הכנסת קבלו את הדבר הזה. אולם זה נעשה מתוך כוונה שהחוק הזה יגיע לסימוסו לקריאה שניה ושלישית עוד בכנסת הזאת.

ד. נצר:

אני תומכת בדעתו של חבר הכנסת רוזנברג, ואני אומרת כי אין לצמצם את החוק, ויש להעיר את אשר יש להעיר וכו'. אני בעד זה שצריך לשמוע את גב' ליבוביץ, אבל אין זה ספריע שאנחנו נתחיל בדיון על החוק.

ש. כפרי:

חוק אימוץ ילדים איננו זר לנו. החברים עיינו בו. יש גם חברים אשר התייעצו עם גב' ליבוביץ, ואכן יש אתי זכרון דברים משיבת ועדת האימוץ של העובדות הסוציאליות שעוסקות בפעולה זו, ואני אומרת גם שמחוסר זמן אל נבזבזו.

אני מציעה שאנו נתחיל מיד בדיון על החוק המוצע

בפנינו.

ב. ארדיטי:

אני הייתי מקבל את החלק הראשון של הדעה של גב' נצר. היא אמרה כי החוק הזה הוא רחב ועקרוני, ולדעתי דוקא משום כך אי אפשר לסיימו כל כך מהר. חוץ מזה נראה לי כי היו כמה שיחות עם גב' ליבוביץ. אני מצטער על כי לא ידעתי עליהן. לנו לא ידועים כל הפרטים הידועים לכמה מחברי הכנסת. משום כך, קשה לנו לדון על כך כפי שמציעים לנו כאן. גם אני מציע להזמין את כל הגורמים שהוזכרו פה על מנת למסור לנו אינפורמציה על החוק הזה.

לדעתי, אם הממשלה חיכתה 8 שנים, הרי שהיא יכולה לחכות עוד זמן מה עד לביצועו של החוק אימוץ ילדים.

היו"ר מ. ארם:

אינך צריך להפנות את התרעומת כלפינו, אלא כלפי הממשל על כל פנים, החוק המונח לפנינו נדון, וישנם פרוטוקול של הדיונים וכל אחד יכול לקבל אותם - זו זכותו של כל חבר כנסת להיות נוכח בדיון הזה. ואכן ישנם חברים אשר הם מצויידיים בחומר זה.

לא יקרה ולא כלום אם אנו נתחיל לדון בחוק אימוץ ילדים. בטוף הישיבה נקבע ישיבה נוספת ובה ישתתפו באי כוח משרד הסעד.

אני מצטער, אדוני היועץ המשפטי, אולי עצתך להעביר את החוק בהקדם היתה טובה, אולם אינני מקבל אותה.

י.ש. רוזנברג: עד כמה שאני זוכר, לגב' ליבוביץ יש עוזרת המטפלת באופן ישיר בבעיות האימוץ. הייתי מבקש שגם היא תוזמן לישיבה הבאה.

היו"ר מ. ארם: (קורא סעיף 1):

1. בית המשפט רשאי, לפי בקשת המאמץ, ליתן צו אימוץ אם נוכח שהאימוץ יהיה לטובת המאומץ.

י.ש. רוזנברג:

רצוני להעיר: לדעתי, יש להחליט על הנקודה, מי רשאי לבקש אימוץ. הבקשה, לכשעצמה, אינה אומרת ולא כלום. אולם, לפי הצומח הכוונה היא, שהחשוב הוא שמישהו ביקש אימוץ, בית המשפט נותן אימוץ אם טובת המאומץ דורש זאת. אבל, יש גם צד שני לבעיה זו, והיא - טובת המאמץ. יתכן שהמאמץ זוהי משפחה ישראלית, טובה, תרבותית ואכן הוא עושה רושם טוב על בית המשפט. אבל, אם יתברר, שלמאמץ - אשר לו ירושה ורבים ממשפחתו מחכים לירושה זו - יהיו עויינים. אזי מי ידע על כך? כמובן, שצריך לבדוק זאת.

י. ש. רוזנברג:

לדעתי, צריכה להיות מוספת, ובה צדיכות להיות מצויינות הנקודות העיקריות, אם יש צורך ברשות מוסמכת וכו'. יש לי כל הכבוד לבית המשפט, ואני יכול לקבל דעתו של בית-משפט, אבל יחד עם זאת, לא צריך לתת לבית המשפט חוק יבש.

רשות המוסמכת צריכה להיות מורכבת מאנשי מקצוע המטפלים בבעיות האלה, כמו: פסיכולוג, רופא, ואולי רב וגם עורך דין. רשות זו צריכה לבדוק כל ענין וענין.

הבעיות הן רבות ומדוברות. אם פושה רוצה למסור ילד לאימוץ, יפנה לרשות מוסמכת זו. כל מגע אחר, לדעתי, פוסל את הענין. אינני רוצה שיהיה מגע בין אלה שרוצים לאמץ ובין אלה שנותנים לאימוץ. תוקם רשות מוסמכת מיוחדת, וכל מי שרוצה לאמץ - יפנה אליה. הרשות המוסמכת מחליטה בכל מקרה, מי מתאים, למי למסור; אם נמצא ילד שהוא מתאים למשפחה מסויימת, היא מפגישה, עושה הכרה עם המשפחה והיא מקבלת הסכמתה. לאחר מכן, הרשות המוסמכת פונה לבית המשפט ומקבלת רשות להעביר את הילד לרשות המשפחה לנשיון. בית המשפט רשאי, וגם חייב, לבדוק את הענין, והוא, בדרך כלל, יסמוך על חוות הדעת שניתן על ידי הרשות המוסמכת. בית המשפט בודק את הענין לפי הנתונים שהרשות המוסמכת מספקת, שומע את שני הצדדים וקובע.

הנקודה השניה היא: מי הוא בית המשפט? אני מציע, לדון על נקודה זו מאוחר יותר.

כפרי:
אני רוצה לומר כי בסעיפים הבאים מפורש שבית המשפט איננו נותן צו אימוץ, אלא שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ. בית המשפט קובע את הדבר על סמך היכרות ברורה.

עד היום לא היתה קיימת רשות מוסמכת תחוקתית, אבל למעשה היו עובדות סוציאליות מוסמכות שטיפלו בענין האימוץ, בדקו את המצב המשפחתי, קיימו שיחה עם האם, סיפלו בילד בהיותו במוסד וכו'. כל התופעה של האימוץ היתה נעשית ע"י עובדות סוציאליות מוסמכות. מלאו תפקידן אם בירושלים ואם בתל-אביב. אלו הן עובדות סוציאליות מיוחדות לענין זה.

לגבי החוק רצוני לומר, כי צריך לתת לו סטטוס חוקי. יש לקבוע מי ומי קובע בדבר, מי בוחן את הצד הזה של הדבר - כל זה איננו מוזכר בחוק.

נאמר לנו כי חוק זה קיים גם בארצות אחרות. צריך לבדוק מה המצב שם. הרי אין המאמץ הולך לבית המשפט ומצהיר שם כי הוא כזה וכזה, ויש ברצונו לאמץ. לא האקס המשפטי קובע כי אם אותה ההתאמה שאפשר להגיע אליה ע"י מ"מ, ע"י בחינה יסודית במשך תקופת-מה כדי להכיר את הענין הזה במידה שזה ניתן באופן יסודי למען לא להשלוח את שני הצדדים.

לא הייתי מצביעה על רשות מוסמכת, ולא הייתי מעמידה אותה מעל לבית המשפט, ואף לא הייתי מרכיבה אותה מרב, מעורך-דין וכו' - כפי שהציע חבר הכנסת רוזנברג. מכל מקום, אינני נותנת את ההגדרה המדוייקת של הרשות המוסמכת. אולי נמצא את ההגדרה המתאימה לעקרון הזה, שתהיה רשות שתטפל ותגשר עם בית המשפט.

בסעיף 1 כתוב: "בית המשפט רשאי, לפי בקשת המאמץ... זאת אומרת שיש להכניס פה את הענין של הרשות.

ד. נצר:
בסוף החוק, בסעיף 32 כתוב: "שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע לרבות תקנות סדרי דין בדבר הצדדים הרשאים לפנות לבית המשפט לפי חוק זה והצדדים שבית המשפט יתן להם הזדמנות להביא לפניו ראיותיהם וטענותיהם ובדבר ניהול סקצת הדיון בנוכחותם של סקצת הצדדים בלבד."

ד. נצר:

האם שר המשפטים יהיה ממונה על ביצוע חוק זה?

ביחס לתקנות, בעצם מה שאמרה חברת הכנסת כפרי זה נכון, ורצוני להוסיף כי ישנם מוסדות, וכמה מקרים של אימוץ וסודרו במשך הזמן הזה. הצד הטיפולי ישנו, והוא יהיה גם בעתיד, ואני מקווה שהוא ישוכלל במשך הזמן (י.ש. רוזנברג: אך הוא איננו אידיאלי).

היו מקרים בהם באו שני הצדדים לידי הבנה, וכל הצד הטיפולי הוטכם וסודר. אבל אחרי הכל, יש גם בית משפט.

בחוק זה נאמר, שלשם כך נחוץ להקים או לקבוע איזה שהוא גוף ציבורי או מוסד אשר בפניו אפשר לערער. לדעתי, הכנסת המושג הזה של רשות מוסמכת זהו דבר מסובך. אולם, אם בתוך התקנות אפשר להכניס מעיף המחייב להקים גוף כזה, אשר מחוייב יהיה לקבל חוות דעת וכו', אזי מוטב. לכן אבקש את היועץ המשפטי לתת לנו הסבר על כך.

היו"ר מ. ארם: רצוני להוסיף ולשאול: האם מעיף 32 פותר את הבעיה הזו של רשות מוסמכת?

מר חיים כהן:

מעיף 32 אמנם מאפשר לשר המשפטים לעשות תקנות וגם בתקנות להקים כל מיני רשויות מוסמכות לצורך חוק זה, אבל לשאלתה הראשונה של חברת הכנסת נצר, אין הדבר נוגע למעיף 32, אלא לחוק הסעד סדרי דין בענייני קטינים של חולי נפש.

להצעתו של חבר הכנסת רוזנברג אנחנו מתנגדים בכל תוקף, בהצעתו יש משום פתימת דרך לבית המשפט במישרין לאדם אשר רוצה לאמץ ילד. יש לנו כל מיני רשויות מוסמכות, ואם תהיה לנו עוד רשות מוסמכת אחת - איננו מתנגדים. זו תהיה הרשות אשר אליה יופנו בקשות לאימוץ. אבל אסור שתהיה אכסלרופיביות של אותה רשות מוסמכת כלפי בית המשפט. אם הרשות המוסמכת תהיה בעלת דעה מייצעת לבית המשפט - תבוא עליה ברכה. אבל הדרך של המאמץ במישרין לבית המשפט צריכה להיות ברורה.

י.ש. רוזנברג: אני שמח שהיועץ המשפטי אמר מה שאמר, כי בדיוק באותה נקודה אנחנו מחולקים.

אני חושב שהרשות הזו לא צריכה להיות תלויה בשר. היא צריכה להיות עצמאית, כדוגמת - היועץ המשפטי, או ועדת השירותים - הם אינם תלויים בשר. בו בדגש שהרשות הזו נבחרת, היא צריכה להיות עצמאית. חשוב לי עד מאד שלא תהיה דרך פתוחה לכל אחד לבית המשפט.

ואני יכול לדבר מתוך המציאות הישראלית; אני גם יכול לדבר מתוך המציאות הלא-ישראלית. הנה מקרה מתוך המציאות הישראלית: לחברי הכנסת ידועה אותה מודעה שנתפרסמה בעתון - משפחה בראשון לציון הודיעה כי היא מוכנה למכור את ילדה השני (מתוך זה נודע, כי לפני שנה וחצי משפחה זו כבר מכרה ילד אחד).

ישנם מקרים שמקבלים את המאומץ עוד בהיותו בבית החולים. ישנם כל מיני מקרים כיצד מגיע המאומץ למאמץ; ישנם מקרים שההורים יודעים היכן בניהם, נגשים לשם ואז מתעוררות כל מיני בעיות.

אני אומר: תנו כל ההגבלות, הבטיחו כפי שאתם רואים לנכון להבטיח, אולם שהחשש של היועץ המשפטי לא יהיה; שהדלת לא תהא פתוחה לכל מיני הפקריות. שופט אינו יודע ולא כלום. האם לא קראתם על המסחר המסונף בקנדה שהיה בילדים מאומצים?

ד. צברי :
רצוני לשאול לגבי סעיף 1: מי ייווכח שהאימוץ הוא לטובת המאומץ? (מר ח. כהן: בית המשפט זהו שופט בלבד. אם כן, מי יקבע שהדבר הוא לטובת הילד?)

ש. כפרי :
אני רוצה לבקש להכביס תיקון, וזאת בעקבות דבריו הקודמים של היועץ המשפטי, באמרו שהענין הזה מובטח בחוק סעד לאימוץ משנת 1955. התיקון הוא: במקום המלים "בית המשפט רשאי..." לכתוב "בית המשפט חייב..."

מר חיים כהן:
רצוני להשיב לחברת הכנסת צברי: אם בית המשפט סבור שתנאי מסויים נתקיים, ואשר טובת המאומץ דורש זאת, אזי מי שמבקש את בית המשפט - וזה המאמץ - עליו רובת החובה להוכיח שזה לטובת המאומץ. כל זמן שלא הוכיח זאת, בית המשפט לא יתן לו את הצו. כיצד בעשים הדברים? - ישנן כל מיני דרכים, ולא דווקא ע"י קציני סעד. המאמץ יכול להראות את עצמו, את אשתו, את ילדיו - ולהוכיח את יכולתו. אולם אין זאת ההוכחה היחידה. צריכה להיות פתיחת הדרך בפני כל אדם; צריכה להינתן לכל אדם ההזדמנות לשכנע את בית המשפט, בדרכו שלו, שאכנס טובת המאומץ הוא דורש זאת.

היו"ר מ. ארם:
לי נדמה שאפשר לגשר על פני הדעות הללו בצורה הפשוטה ביותר. אני הייתי אומר: לא יתן בית משפט צו אימוץ מבלי לשמוע את חוות דעתה או המלצתה של הרשות המוסמכת. אנחנו נגדיר בחוק מה זאת רשות מוסמכת. אינני רוצה לחסום את הדרך מבלי להיכנס לדיון.

לדעתי, שום שופט לא ירצה לקבל על עצמו להיות אוטומט. יש זכות למאמץ לפנות לבית המשפט, אבל אין בית המשפט יכול לבוא ולומר: שמעתי את המבקש, ראיתי את הנכסים וכו', אולם אין הוא יכול לתת חוות הדעת מבלי לשמוע את הרשות המוסמכת על כן, נדמה לי, שהוויכוח הוא מיותר. יחד עם זאת, אין הדבר הזה הופך את בית המשפט רק לגושפנקא פורמלית.

ב"צ הראל:
אני מציע לא לגמור בסעיף זה, אלא לשוב ולהחליט עליו לכשנסיים את הדיון על החוק הזה.

י.ש. רוזנברג:
הייתי מוסיף ומבקש, לקבל דו"ח מאוהיו שבארצות-הברית על חוק האימוץ, לפני שנסיים את החוק כאן.

לקבל את הצעת חבר הכנסת הראל - לשוב ולהחליט על סעיף 1 בגמר הדיון על החוק.

ה ו ח ל ט

היו"ר מ. ארם:
סעיף 2: "אין אימוץ אלא באדם שלא מלאו לו 18 ש

י.ש. רוזנברג:
הייתי אומר, איפה שיש קרבה משפחתית קרובה, כמו: בנים חורגים (אולי במקרה).

מ. חיים כהן: היה מקרה בישראל, והוא נתפרסם ברבים, והוא פרופ' צונדק אשר אימץ לו את בת אחותו, שהיתה בת 30 ומעלה, והמשפטים שלנו התלבטו אם לתת צו אימוץ על בת מבוגרת זו. בסופו של דבר, השופט קיסטר נתן את צו האימוץ המבוסס על הבת המבוגרת.

מצדי אין שום התנגדות להרחיב זאת.

ב. ארדיטי: אני מציע להרחיב את המסגרת, ובמקום 18 שנה שלא יוגדר הגיל.

אתן דוגמה: אצל בעל בית חרושת עובד אדם שהוא מעל לגיל 30. בעל בית החרושת מצא כי הוא אדם טוב ונאמן, ורוצה לאמץ את העובד הזה. האם בגדר החוק - מותר לו? (תשובה: לא).

מה הדין, במקרה שאנחנו רוצים לאמץ ילדים שהם מעל ל-18 שנה?

ב"צ הראל: האם לא נכון היה לשקול, אם להוריד את הגיל ל-16 שנה אצל בנות, וזאת בהתחשב עם הבגרות של הבנות מבני עדות המזרח?

מ. חיים כהן: אין זו שאלה משפטית.

ר. צברי: אני נגד זה. אני חושבת שבמציאות שלנו, שהנערות והנערים עובדים, ונער בן 17 שנה עוד לומד, ולימודיו נמשכים עד גיל 18 שנה. לכן אני מציעה, להשאיר זאת כפי שמוצע בחוק.

י. כץ: אין בכלל אימוץ שהופך את האדם לבן הטבעי להורים מאמצים. לכן, לגבי דידי, המדובר הוא מבחינה אפיקורסית מסויימת. אנחנו לא צריכים להגביל את הגיל, משום שלדעתי נער בן 15, או 16 לא נקרא ילד. ואם זה מגיע עד 18 שנה, אזי זה יכול להימשך הלאה.

המאמץ צריך להיות, לדעתי, יותר מבוגר מהמאמץ ב-18 שנים. מדוע נהיה כאן כל כך מצומצמים ונגבילים? צריך להגביל את היריעה לגבי המאמץ.

אם לא יבוא שינוי בסעיף זה, נאלץ להסתייג.

ב"ר מ. ארם: לפנינו מונח חוק אימוץ ילדים, ובו אנו דנים. מה שאתה, חבר הכנסת כץ, מציע, הרי זה שייך לחוק האפוטרופסות.

יש הגדרה ברורה, ועליה עומדים גם חבר הכנסת רוזנברג וגם היועץ המשפטי - על קרבת משפחה, אחרת זה באמת אפוטרופסות.

יתכן שאנחנו יכולים לומר, כי אין אימוץ אלא באדם שלא מלאו לו 18 שנה. במקרה והמדובר הוא על קרבת משפחה - וזה מקרה יוצא מן הכלל - אני משאיר זאת לשיקול דעת.

אשר לדעתו של חבר הכנסת ארדיטי - זה שייך לחוק אימוץ מבוגרים, וזה חוק אפוטרופסות. אני מניח שבכנסת הרביעית אנחנו נזכה לזה.

י. כץ: יש לפעמים קרבה נפשית אשר היא יותר מקרבה משפחתית. אם אנחנו קובעים את גיל 18 שנה, אזי נקרא לזה חוק אימוץ ילדים ובוודאי.

זאת ועוד: אני מציע לתת אפשרות לבית המשפט לקבוע גיל יותר גבוה במקרה שבית המשפט יראה לנכון. כלומר, לתת אפשרות לבית המשפט ולהרשות לו לתת גם אימוץ כזה.

ד"ר לנטון: אני מציע להשאיר כמוצע כאן. אם אתם מעוניינים בתוכן אחר, הרי שאתם משנים את משמעותו של העניין; או אולי רוצים אתם ליצור צורה נוחה של העברת רכוש באם אתם משנים את שם החוק. אני מציע, שבלך בדרך בה הולכות רוב הארצות בהן קיים חוק האימוץ. בארצות מועטות ניתן לאמץ אדם שהוא מבוגר. תוכן העניין הוא שונה לגמרי. מטרת האימוץ הוא אחר לגמרי כשזה ניתן למבוגרים. ההצעה הזו היא לגבי אדם בגיל 14-18 שנים, ונמצא בתנאים מסויימים, אדם זה נקרא גם אז ילד.

ר. צברי: מה יהיה במקרה ומתגלה ילד שהוא מפגר בשכלו או שהוא חולה רוח, והוא למעלה מהגיל? הבעיה היא - אין מי שיתמוך בו.

ד. נצר: חוק זה איננו חדש בשבילנו. יש פה השקפות שונות בכל פעם אנו יכולים להכניס בעיות מבעיות שונות ואל לנו לעשות זאת.

אני אומרת, כי אסור לנו בשום פנים ואופן להגביל את המסגרת המוצעת הזו.

אני בעד זה שיש להגביל את גיל המאמץ.

מכל מקום, החוק הזה מתכוון להסדר תקין יותר ביחסים בין הורים מאמצים והילדים. ולכן אני מציעה, להשאיר את המסגרת המוצעת בחוק.

י.ש. רוזנברג: הייתי מבקש את היועץ המשפטי להסביר לי את הדברים שאמורים בסעיף 28. סעיף 28 אומר:

"מי שאומץ לפי צו של בית משפט או בית דין דתי לפני תחילת חוק זה, רואים אותו כאילו אומץ לפי חוק זה".

מה דינו של מקרה זה?

מר חיים כהן: זוהי שאלה גדולה.

רצוני לומר, כי אני נמצא בדיוק באותו מצב בו נמצאת חברת הכנסת נצר. כשדיבר חבר הכנסת רזנברג - הייתי אתו; כשדיבר חבר הכנסת כץ - התחלתי לשאול את עצמי: מה שמון כאן? חבר הכנסת, אשר אני יודע כי הוא מתנגד לעצם כל התפיסה של החוק הזה - מדוע הוא בא להרחיב דוקא? אני חושב כי מצאתי: הוא הולך לפי שיטת קדמונים האומרת: תפסת פרונה, לא תפשת. חושבני, כי מוטב שאנחנו נסתפק ברגע זה במועט המוצע ואולי בפסח הזמן אנחנו נרחיב את זה. ואף נקבע גם לגבי מקרים היוצאים מן הכלל.

רוזנברג

חבר הכנסת/מזיע להוסיף, במקרה שיש קרבת
משפחה שבית המשפט יתחשב במינות המיוחדות

היו"ר ס. ארם:

וימליץ על יוצא מן הכלל;

חבר הכנסת ארדיטי מזיע - לא להגביל באימוץ.

מבחינה זו, טזיע אותו דבר חבר הכנסת כץ.

לשם הקיצור אני אקרא לענין זה שלוש הצעות:
הצעה א' - נוסח הסעיף כמוצע בחוק; הצעה ב' - הצעת חבר הכנסת רוזנברג
להוסיף תוספת לגבי קירבת משפחה; הצעה ג' - הצעתו של חבר הכנסת כץ,
לא להגביל את הגיל באימוץ.

י.ש. רוזנברג:

אני רוצה לצמצם את התוספת שלי: שהתוספת תהיה
לגבי ילדים חורגים. ושאי בית המשפט לתת צו אימוץ

גם מעל לגיל.

הצבעה

בעד הצעת חבר הכנסת רוזנברג לגבי התוספת - 3

נגד - 70

הצעת חבר הכנסת רוזנברג לא נתקבלה

לחברי הכנסת רוזנברג וארם לסעיף 2.

הסתיו גות

בעד הצעת חבר הכנסת ארדיטי - 2

נגד - 70

אני מזיע שאנחנו נייפה את כוחו של בית המשפט
להחליט במקרים שהילדים הם מעל לגיל הקבוע בחוק.

י. כץ:

הצבעה

בעד הצעת חבר הכנסת כץ - 1

נגד - 70

הצעת חבר הכנסת כץ לא נתקבלה

לחבר הכנסת כץ לסעיף 2.

הסתיו גות

הצבעה

סעיף 2 כמוצע בחוק - נתקבל

סעיף 3(1)(2)(3) - (קורא)

היו"ר ס. ארם:

אני מזיעה להוסיף סעיף קטן (4), בו ייאמר;
לאפשר אימוץ ע"י אדם בודד רק במקרה של קרבת דם.
אני מתכוונת אם זה קרוב משפחה. (י.ש. רוזנברג: זה יכול להיות גם
בחיתון).

ש. כפרי:

ש. כפרי:

אנו עלולים להיתקל במקרים בלתי רצויים בקשר לאימוץ. מוטב שידובר באימוץ ע"י אדם בודד רק במקרה שיש קרבת משפחה. או אולי אפשר לשלב את זה בתוך סעיף 3(3); להוסיף רק אם יש קרבה משפחתית.

ד. נצר:

אני מפקפקת ביחס לסעיף 3(3). אדם בלתי נשוי, זאת אומרת שהוא רווק. אני נגד זה שרווק יהיה רשאי לאמץ ילדים. אני נגד סעיף זה. אדם בודד אם אין לו משפחה איננו יכול לאמץ ילד. אשה שהיא בת 30 שנה, יכולה לקבל ילד לאימוץ, משום שלה יש תכונות נשיות, וזאת אין לבחור רווק.

ה. צברי:

אף אני בדעה שגבר רווק או אשה רווקה אינם יכולים לאמץ ילד, משום שבחברת כל אחד מהם לא תהיה אופירה בריאה לגידולו של הילד.

בחור בן 30 ירצה לאמץ ילדה בת 18, ברור מלכתחילה שהוא מכניס אותה לאופירה בלתי בריאה. אימוץ ע"י רווקים איננו טוב בכלל. אולם, אם אנו אומרים, אין אימוץ אלא ע"י איש ואשתו יחד, אזי לא צריך להגיד מאמץ אלא מאמצים.

ו. יוניצ'מן:

אינני רוצה להביא נימוקים חדשים, כי רוב הנימוקים הושמעו.

אני מתנגד לסעיף זה האומר, שבלתי נשוי יכול לאמץ, וזה חל גם לגבי אשה. אותם המקרים הבלתי-בריאים יכולים לחול גם על אשה. לכן אני מציע למחוק סעיף 3(3).

בקשר לסעיף 3(1) - "אין אימוץ אלא על ידי איש ואשתו יחד" - פירוש הדבר שהם נשואים. חושבני שצריך להגיד את הדברים באופן יותר ברור. הייתי אומר: "... אלא ע"י זוג נשוי".

ז. ארדיטי:

אני הייתי מציע להכניס את הביטוי "בעל שם טוב". כלומר: אין אימוץ אלא על ידי איש ואשתו בעלי שם טוב. אם אין למשפחה הזו שם טוב - אין אימוץ.

ח. חיים כהן:

הוא יכול להיות איש צנוע וישר, ואין לו שם טוב.

ט. ארדיטי:

אנו צריכים להחליט על עקרון שהוא צריך להיות בעל שם טוב.

אני מתנגד לסעיף 3(3), אולם אני מציע להוסיף את המלים הבאים: שהם חייבים להיות בעלי שם טוב. את המלים הללו יש להכניס בצורה נכונה.

י. ר. ס. ארם:

לגבי אדם בלתי נשוי - הדבר ברור. אף אני נגד סעיף זה, גם אם אנו נוסיף את התוספת של קרבת משפחה; אין זה מוסיף ואין זה גורע.

אני מתנגד לתוספת שהוצעה על ידי חבר הכנסת יוניצ'מן. אני חושב כי אתה מכניס פה את המושג "הידועה בניבור". לדירי, מספיקה ההגדרה הפשוטה המוצעת פה: "איש ואשתו". (ש. יוניצ'מן: יכול להיות זוג כזה, שהוא יהודי והיא נוצריה. זה שייך לכאן משום שזה לטובת הילד.)

היו"ר מ. ארם:

אני מציע לא להיכנס לשום דיון כאן.
נשאר את הדבר כפי שהוצע כאן.

חבר הכנסת ארדיטי הציע להכניס את ההגדרה

"בעל שם טוב".

מר חיים כהן:

איננו יכולים לקבל את המושג הזה, משום
שלכל אחד יהיה מה להגיד כנגד שכנו. כל אחד
יבחר בקדוה של אחר; במקרה של כעס וכו', מיד ילכו להלשין.

ברור שאנחנו חוקרים מי הוא המאמץ והמאומץ.
יכול לקרות שלאדם יהיה שם נהדר אך הוא לא יכול להיות מאמץ. אני
חושב כי כל המושג הזה איננו מוסיף, אלא גורע.

י.ש. רוזנברג:

אינני רוצה לבגוע במושג "איש ואשתו",
אני מוכן להשאיר זאת כפי שמוצע פה.

בקשר לסעיף 3(3) - אני בעד סעיף זה ובלי
ההגבלה אותה הציעה חברת הכנסת כפרי, ואני לא אומר את כל הנימוקים
שלי, אך אגע בהם רק בקצה המזלג.

יתכן שיש קרבת משפחה מבלי שידוע שיש קרבה כזו.
בניח שיש ילד שאמו מתה. אדם מסויים חושב שהוא אחראי לילד, ואין
שום קרבת משפחה פורמלית. לא היתה תלויה וכו', שאדם זה הוא אב הילד
מבלי להיות נשוי אל אם הילד שמתה. לדעתי; אם אנו מוחקים סעיף 3(3),
אדם כזה לא יוכל לאמץ. (ד. צברי: שיתחתן ויאמץ) הוא איננו רוצה
להתחתן. אבל לאיש זה יש אם שהיא בת 50 שנה, הרי היא יכולה לספל בילד
כזה.

סעיף זה היה יותר קל בשבילי אילו היינו
מחליטים קודם על רשות מוסמכת. במקרה כזה יכול בית המשפט לבדוק את
הענין. כשיבוא ריוק, בן 30 וכמה שנים, ויבקש צו אימוץ, הרי בית המשפט
לא יתן את הצו בנקל כל כך, כי על המבקש חלה חובת השכנוע; אולי יש
שכנוע בדלתיים סגורות. על כן סבור אנכי, כי אסור לנו להוציא את
הסעיף הזה. זה לא יעזור, להיפך - זה יכול להיות לרעה ואולי גם לטובה.
פה צריך להשאיר לדיסקרציה אם כי היא ישנה ממילא.

אני חושב שצריך להעלות את הגיל, עד גיל 35 שנה.

זאת ועוד: אני חושב שצריך להיות כאן תנאי האומר
שאחד ההורים צריך להיות תושב ואזרח הארץ. אולי יהיו דברים אלה בסעיף.
בוסף. לא מספיק לי שהוא תושב הארץ, הוא צריך להיות גם אזרח הארץ. אני
רוצה להבטיח זאת. אם נרשה אחרת, יבואו אלינו למאות יקבלו צו אימוץ
ויצאו יחד עם המאומץ לחו"ל.

אני בקריאה הראשונה הזכרתי את החוק הדרום-אפריקאי
האומר, שילד שמקבל צו אימוץ אסור להוציא מהארץ תוך תקופה של 5 שנים.
אני משאיר את הדבר הזה לשיקול דעתו של היועץ המשפטי.

ד. נצר:

אני מודה כי מוטב בחוק זה למדוד 7 פעמים, ופעם
אחת לגזור.

לדעתי, אדם בלתי נשוי שיינתן לו צו אימוץ,
יכולים להיות כמה פירושים, ויכולים להיות גם באותו המקרים אותם הזכיר
חבר הכנסת יוניצ'מן - שהזוג רשום בתור נשוי ולמעשה הם אינם זוג.

התעוררו אצלי ספיקות בקשר לכל הבעיה הזו.
יכולים להיות מקרים שהאדם אינו יכול להתחתן, ויש לו ילד. מכל מקום,
אני עומדת על דעתי בקשר למה שאמרתי על רווק ורווקה.

סר חיים כהן:

אני שמח שחבר הכנסת רוזנברג שהוא היחיד שמתמך בסעיף 3(3). אינני חושב שהדוגמה שהוא נתן היא דוגמה בולטת - שהאב איננו רוצה להורות שהילד הוא ילדו. היו לנו בישראל מקרים של אנשים עשירים מאד מאד, כמו: עורך דין הורוביץ מירושלם ופולאק מחיפה, אשר אחרי השואה הם ניסו לאמץ ילדים מניצולי השואה. הם גרו בארמונות גדולים והיו בודדים, והם יכלו באופן לגמרי חפשי להכניס לבתיהם 2-3-4 ילדים ולגדלם כילדים טובים. פולאק ניסה זאת כמה פעמים ולא הצליח משום שאמרו לו שאין זה לטובת הילד, וכי אין במקום המגורים שלו אם וכו'. לכן באה ההוראה הזו, אם בית המשפט מוצא שאמנם לטובת המאומץ, שאשה עומדת בלי איש - זה לא צריך להיות מכשול לטובת האימוץ.

מצד שני אני מסכים עם חבר הכנסת רוזנברג, שאולי הגיל הוא יותר מדי נמוך. לא הייתי רוצה שגבר בגיל 30 יפנה לבית המשפט בבקשה לאמץ נערה בת 18. אולם, הרי אי אפשר לכפות עליהם להינשא כשהם אינם רוצים להינשא, אבל בכל זאת הם יכולים לגדל יתומים.

מאותה סיבה אינני רוצה לקבל את הצעתה של חברת הכנסת כפרי - להתחשב עם קרבת משפחה. מה שמוצע כאן, בית המשפט לא יצטרך לבדוק איזה רב נתן חופה וקידושין וכו', ואולי צריך לבדוק אם הסבתא היתה יהודיה או לא. להיכן נגיע?

כשבאים איש ואשה ואומרים: אנחנו איש ואשה, אזי צריך להאמין להם. אף אחד מאתנו איננו מציע לאפשר אימוץ ע"י איש אשר חתן בקשר בלתי חוקי עם אשה שידועה בציבור ואולי לא ידועה בציבור. אנחנו רוצים: מי שמנהל משק בית בישראל והם איש ואשתו, יבואו לבית המשפט ולפני הנתונים הוא יתן את צו האימוץ. לא יהיה לטובת הילד ולא לטובת העצין אם בית המשפט צריך לשמוע את הציבור אם יש למאמצים שם טוב או שם רע; אנחנו נעשה שירות רע, כי לשם כך אנו קודם כל, נסחב לבית המשפט אנשים שמוכנים להסמיץ. אין איש בישראל שאין לו שונא. אם לא שונא, אזי שכן רע יש לכל אחד. זה יכול לקרות אפילו במשקים הקבוציים. זהו דבר שאסור לנו לעשותו. אנו נסכל על ידי כך כל אפשרות של בצוע יעיל של החוק.

אני גם מתנגד להצעתו של חבר הכנסת רוזנברג - להגביל לגבי האזרחים והתושבים. אנו דנו בזה הרבה מאד. יש לנו לפחות שני תקדימים, אשר בית המשפט הראה התנגדות נמרצת מצדן על מנת שילד מאומץ לא יוצא לחו"ל. אני חושב שבית המשפט הגיב באחד שבדק ושקל בדבר, שטובת הילד מחייב אימוץ ע"י אדם שאיננו תושב הארץ. לכן אני אומר כי אסור לנו לעמוד למכשול כשטובת הילד דורשת זאת. טובת הילד עומד מעל לכל. אני חושב שילד לא יוצא מן הארץ, אבל אם יש מקרה יוצא מן הכלל - אל נסתום את הדרך.

הי"ר ס. ארם:

אני רוצה לסכם את ההצעות של חברי הוועדה. הצעתו של חבר הכנסת ארדיטי אומרת - שאיש ואשתו יחד צריכים להיות בעלי שם טוב; חבר הכנסת יוציא מן סעיף - שאיש ואשתו צריכים להיות נשואים; חבר הכנסת רוזנברג הציע להכניס הגבלה האומרת - שבמשך תקופה מסוימת לא להוציא את הילד, ושהם יהיו תושבים ואזרחים של המדינה.

י.ש. רוזנברג:

הייתי מוטיף להציע, שהמאמצים יהיו מאותה עדה של המאומץ.

הי"ר ס. ארם:

בישיבה הבאה, שתקיימם ביום ג' הבא, נמשיך לדון על חוק אימוץ ילדים. לישיבה זו נזמין את גב' ליבוביץ וד"ר אפרת.

הישיבה נעולה.